

ZJ-02-15 MATERIAŁY DLA NAUCZYCIELI „OPAKOWANIA”

Środki spożywcze wprowadzane do obrotu w Polsce muszą spełniać wymagania zdrowotne określone w ustawie z 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (DzU nr 71, poz. 1225) oraz w przepisach wykonawczych wydanych na jej podstawie.

Wymagania dotyczące znakowania opakowanych środków spożywczych

Produkty spożywcze wprowadzane do obrotu muszą być odpowiednio oznakowane. Oznakowanie produktów spożywczych obejmuje wszelkie informacje w postaci napisów i innych oznaczeń. Są to m.in. znaki towarowe, nazwy handlowe, elementy graficzne i symbole, dotyczące środka spożywczego i umieszczone na opakowaniu, etykiecie, obwolucie, ulotce, zawieszce oraz w dokumentach, które są dołączone do tego środka spożywczego lub się do niego odnoszą. Produkty spożywcze wprowadzane do obrotu muszą być oznakowane w taki sposób, aby zawarte na etykietach lub opakowaniach tych produktów informacje były w pełni zrozumiałe dla potencjalnego konsumenta. Napisy powinny być czytelne, wyraźne, nieusuwalne, umieszczone w widocznym miejscu. Informacje na etykietach lub opakowaniach produktów spożywczych nie powinny być ukryte, zasłonięte lub przesłonięte np. innymi nadrukami lub obrazkami, co uniemożliwiłoby konsumentowi zapoznanie się z informacją o produkcie. Wszystkie produkty spożywcze wprowadzane do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej muszą być oznakowane przede wszystkim w języku polskim, ale mogą być oznakowane również w innych językach.

Oznakowanie produktu spożywczego polega na umieszczeniu na jego etykiecie lub opakowaniu informacji niezbędnych do ochrony zdrowia i życia konsumenta. Opakowany produkt spożywczy znakuje się, podając co najmniej następujące informacje:

- 1) nazwę produktu spożywczego,
- 2) dotyczące składników występujących w środku spożywczym,
- 3) datę minimalnej trwałości albo termin przydatności do spożycia,
- 4) sposób przygotowania lub stosowania, jeżeli brak tej informacji mógłby spowodować niewłaściwe postępowanie ze środkiem spożywczym,
- 5 a) nazwa osoby fizycznej lub prawnej albo jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, która produkuje lub paczkuje środki spożywcze lub wprowadza produkty spożywcze do obrotu, jeżeli działalność w tym zakresie jest zarejestrowana na terytorium któregoś z państw członkowskich Unii Europejskiej lub na terytorium państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), będącego stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym,
- 5 b) miejsce albo źródło pochodzenia, jeśli brak tej informacji mógłby wprowadzić konsumenta w błąd,
- 6) zawartość (wagę) netto lub liczbę sztuk opakowanego środka spożywczego,
- 7) warunki przechowywania, jeżeli oznakowanie środka spożywczego zawiera informację o terminie przydatności do spożycia oraz gdy jakość środka spożywczego w istotny sposób zależy od warunków jego przechowywania,
- 8) oznaczenie partii produkcyjnej rozumianej jako określona ilość środka spożywczego wyprodukowanego, przetworzonego lub zapakowanego w praktycznie takich samych warunkach,

9) klasę jakości handlowej, jeżeli została ona ustalona w przepisach w sprawie szczegółowych wymagań w zakresie jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych lub ich grup, albo inny wyróżnik jakości handlowej, jeżeli obowiązek podawania tego wyróżnika wynika z odrębnych przepisów.

Informacje dotyczące składników występujących w środku spożywczym oraz data minimalnej trwałości albo termin przydatności do spożycia powinny być zamieszczone w tym samym polu widzenia, co nazwa środka spożywczego!

Termin przydatności do spożycia – termin, po upływie którego produkt spożywczy traci przydatność do spożycia (nie może być przeznaczony do obrotu i do spożycia). Termin ten jest stosowany do oznaczania nietrwałych mikrobiologicznie produktów spożywczych, łatwo psujących się; data powinna być poprzedzona określeniem „należy spożyć do”, następnie producent podaje: dzień, miesiąc, rok.

Data minimalnej trwałości – data, do której prawidłowo przechowywany lub transportowany środek spożywczy zachowuje pełne właściwości fizyczne, chemiczne, mikrobiologiczne, organoleptyczne. Po jej upływie nie może on znajdować się w obrocie handlowym. Data ta powinna być poprzedzona określeniem:

- „najlepiej spożyć przed: dzień, miesiąc, rok” w odniesieniu do produktów o trwałości nie przekraczającej 3 miesięcy,
- „najlepiej spożyć przed końcem: miesiąc, rok” dla produktów o trwałości od 3 do 18 miesięcy,
- „najlepiej spożyć przed końcem: rok” dla produktów, o trwałości przekraczającej 18 miesięcy.

W przypadku produktów spożywczych, których powierzchnia jest mniejsza niż 10 cm², na etykiecie lub opakowaniu zostają umieszczone co najmniej następujące informacje:

- 1) nazwa środka spożywczego,
- 2) daty minimalnej trwałości albo terminu przydatności do spożycia,
- 3) dane o zawartości (wadze) netto lub liczbie sztuk opakowanego środka spożywczego.

W oznakowaniu opakowanego środka spożywczego zawartość netto tego środka spożywczego podaje się w jednostkach objętości lub w jednostkach masy. Podawanie zawartości netto środka spożywczego w oznakowaniu nie jest wymagane, jeżeli:

- 1) liczba pojedynczych, nieopakowanych sztuk środka spożywczego, takich jak: jaja, owoce, warzywa, umieszczonych w opakowaniu, jest widoczna i łatwa do policzenia z zewnątrz albo wskazana w oznakowaniu;
- 2) masa netto środków spożywczych jest niższa niż 5 g lub 5 ml, z wyjątkiem przypraw i ziół;
- 3) środki spożywcze charakteryzujące się znacznym ubytkiem masy lub objętości są sprzedawane na sztuki lub ważone w obecności konsumenta.

Jeśli opakowanie środka spożywczego zawiera dwie albo więcej pojedynczych porcji w opakowaniach zawierających taką samą ilość tego samego środka spożywczego, w oznakowaniu tego środka podaje się masę netto pojedynczej opakowanej porcji oraz całkowitą liczbę tych porcji – jeśli liczba porcji nie jest wyraźnie widoczna i łatwa do policzenia z zewnątrz oraz gdy nie jest widoczne z zewnątrz oznakowanie masy netto pojedynczej opakowanej porcji.

Skład produktu

Skład produktu podaje się w formie wykazu składników wykorzystanych do produkcji środka spożywczego według masy tych składników, ustalonej w chwili ich użycia do wytworzenia środka spożywczego, w porządku malejącym (z zastrzeżeniem podanym w § 7 ust. 3 i 4). Wykaz składników poprzedza się nagłówkiem zawierającym wyraz „składniki” albo „skład”. Nazwę składnika złożonego podaje się w wykazie składników, w kolejności zgodnej z jego masą, gdy składnik ten stanowi więcej niż 2% gotowego środka spożywczego. Informacje o ilościowej zawartości składnika lub kategorii składników określa się w procentach, podaje się w nazwie środka spożywczego obok tej nazwy lub wykazie składników obok składnika lub kategorii składników, np. zawartość rodzynek w produkcie 12%.

Substancje dodatkowe

Wykaz składników obejmuje również wykaz substancji dodatkowych dodawanych do żywności.

Wymagane jest podawanie zasadniczej funkcji technologicznej i nazwy lub specyficznego symbolu E (tzw. numer wg systemu oznaczeń Unii Europejskiej). Listę substancji dodatkowych dozwolonych do stosowania w środkach spożywczych, ich funkcje technologiczne oraz ilości reguluje stosowne rozporządzenie ministra właściwego do spraw zdrowia.

Alergeny

Jeśli środki spożywcze zawierają składniki alergenne lub pochodzące ze składników alergennych, to ta informacja musi również pojawić się na opakowaniu środka spożywczego.

Do składników alergennych zaliczamy:

- zboża zawierające gluten, więc pszenicę, żyto, jęczmień, owies zwyczajny, pszenicę oplewioną orkisz, kamut lub ich szczepy hybrydowe);
- skorupiaki, jaja, ryby, orzeszki ziemne, orzeszki arachidowe, nasiona soi, mleko (łącznie z laktozą);
- migdały, orzech laskowy, włoski, nerkowiec, orzech brazylijski, orzech pistacjowy, orzech makadamia;
- seler, gorczyca, nasiona sezamu;
- dwutlenek siarki i siarczyny w stężeniach powyżej 10 mg/kg lub 10 mg/l w przeliczeniu na SO₂.

Dodatkowe informacje

Zalecane jest zamieszczanie dodatkowych informacji, np.: pakowany w atmosferze ochronnej, gdy zastosowany jest gaz obojętny, przedłużający trwałość, pozostałe przykłady umieszczania na opakowaniach środków spożywczych dodatkowych przedstawiono w tab. 1.

Warunki przechowywania

Producent musi obligatoryjnie podać na opakowaniu warunki przechowywania, gdy produkt oznaczony jest terminem przydatności do spożycia oraz jeśli warunki te mają wpływ na jakość artykułów spożywczych.

Weterynaryjny numer identyfikacyjny

Znak (rys. 1) jest nadawany przez powiatowego lekarza weterynarii zakładom lub podmiotom produkującym produkty pochodzenia zwierzęcego i inne (Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 1 czerwca 2007 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego, Dz.U. 2007 nr 114, poz. 784). Oznakowanie produktu spożywczego nie może wprowadzać konsumenta w błąd, w szczególności:

- a) co do charakterystyki środka spożywczego, w tym jego nazwy, rodzaju, właściwości, składu, ilości, trwałości, źródła lub miejsca pochodzenia, metod wytwarzania lub produkcji,
  - b) przez przypisywanie środkowi spożywczemu działania lub właściwości, których nie posiada,
  - c) przez sugerowanie, że środek spożywczy posiada szczególne właściwości, jeżeli wszystkie podobne środki spożywcze posiadają takie właściwości,
  - d) przypisywać środkowi spożywczemu właściwości zapobiegania chorobom lub ich leczenia albo odwoływać się do takich właściwości, z zastrzeżeniem art. 24 ust. 4 i art. 33 ust. 4.
- Powyższe przepisy dotyczą również reklamy oraz sposobu prezentacji produktów spożywczych, ze szczególnym uwzględnieniem ich kształtu, wyglądu lub opakowania, zastosowanych materiałów opakowaniowych, sposobu prezentacji oraz otoczenia, w jakim są prezentowane. Na opakowaniu produktu spożywczego powinna znaleźć się również informacja dotycząca postaci produktu lub procesów technologicznych stosowanych w produkcji, określająca, czy jest to środek spożywczy sproszkowany, liofilizowany, głęboko mrożony, zagęszczony, wędzony – jeśli brak tej informacji może wprowadzać nabywcę w błąd. Powyżej podano tylko niektóre przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie znakowania środków spożywczych. W rozporządzeniu podano również m.in. wymagania dotyczące znakowania poszczególnych rodzajów środków spożywczych oraz załączniki:
- a) wykaz składników alergennych,
  - b) wykaz składników i substancji, które nie muszą być znakowane z wyraźnym odniesieniem do nazwy składnika alergennego,
  - c) składniki, w stosunku do których zamiast ich nazwy w wykazie składników może być podana nazwa ich kategorii.

Literatura:

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 10 lipca 2007 roku w sprawie znakowania środków spożywczych. DzU 2007, nr 219, poz. 1629.

Ustawa z 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia, DzU 2006, nr 171, poz. 1225.

<http://www.ijhar-s.gov.pl/>.

http://www.danone-zdrowie.pl/etykiety_oznaczenia.html.